

© КОЛЛЕКТИВ АВТОРОВ, 2022
УДК 617-089.844

Э. Р. Газизова¹, М. А. Сейтбаева^{1*}, М. С. Амирбекова¹, Т. Т. Киспаева¹

РЕВМАТОЛОГИЯЛЫҚ НАУҚАСТАРДЫ СҮЙЕМЕЛДЕУДЕГІ МЕЙІРБИКЕ ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІНІҢ РӨЛІ

¹Қарағанды медицина университетінің мейіргерлік білім беру мектебі (Қарағанды, Қазақстан)

*Макпал Амиржановна Сейтбаева – м.м.н., преподаватель школы сестринского образования Медицинского университета Караганды; e-mail: Seitbayeva00@mail.ru, Seytbaeva@qmu.kz, тел.: +77476682511

Мақалада мейірбике персоналының жұмысын жүзеге асыру, ревматоидты артрит бойынша мәселелері бар науқастардың шешімін тауып, емдеу іс-шаралары қарастырылады, ревматоидты артритпен ауыратын науқасқа қамқорлық жасау туралы жақындарының компоненттік деңгейі туралы ақпараттар көрсетілген.

Түйін сөздер: ревматоидты артрит, мейірбике персоналының рөлі

Мүгедектік, бірқатар психологиялық проблемалар мен депрессия, әлеуметтік байланыстардың бұзылуы және ревматоидты аурулары бар науқастардың өмір сүру сапасының төмендеуі түріндегі әлеуметтік салдар қоғамға, науқастардың отбасыларына және пациенттердің өздеріне ауыр жүктеме түсіреді [1].

Қазіргі заманғы денсаулық сақтаудағы ревматоидты ауру (РА) ең өзекті проблема болып табылады, оны шешу үшін отандық ревматологияға диагностика мен емдеудің әлемдік озық тәжірибесін зерделеу және енгізу талап етіледі [3, 5]. Статистикалық есептерге сәйкес, адамзат ауруларының рейтингінде «буын аурулары бірінші орында. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының мәліметтері бойынша әлемде тек ревматоидты артритпен халықтың шамамен 2% - зардап шынды. Жыл сайын РА-мен ауыратын адамдардың саны артып келеді, ал науқастар арасында өте жас адамдар жиі кездеседі [2].

Жүргізілген шолу нәтижесінде, ел бойынша РА – мен сырқаттанушылықты талдауға келсек, Шығыс Қазақстан облысында 100 мың халық шаққанда 2854,1 жағдай ең жоғары деңгейде тіркелгенін көрсетті, одан әрі азақ бойынша Павлодар (2323,2), Солтүстік Қазақстан (2179,4), Ақмола (2059,1) облыстары. Павлодар облысында 0-ден 14 жасқа дейінгі балаларда аурудың өсуі ерекше алаңдатады, онда 100 мың халық санына шаққанда 2867,1 жағдай, ал республикалық көрсеткіш бойынша 1002,2 жағдай тіркелген. Дәрежесі бойынша екінші орында Шығыс Қазақстан облысы (1984,8), үшінші орында Маңғыстау облысы-1389,2 жағдаймен тіркелі. 15-17 жас аралығындағы жасөспірімдер арасында сырқаттанушылық Шығыс Қазақстан облысында (7746,2), Павлодар (5070,7) және Ақмола (4170,5) облыстарында байқалады [6].

Мейірбикенің белсенді үлесі оңтайлы емдеу үшін маңызды болып саналады. Олар науқастардың емдеу режимін ұстануына қол жеткізіп қана қоймайды, сонымен қатар дәрігерден жасырылуы мүмкін кедергілерді жояды және пациенттердің емдеу мәселелеріне қатысуын қамтамасыз етеді. Демек, ревматоидты артрит-

тің жалпы емдеу процесінде мейірбикенің рөлі өте өзекті және маңызды [4, 7].

Мақсаты: ревматоидты артритпен ауыратын науқастарға күтім жасаудағы мейірбикенің рөлін зерттеу.

ЗЕРТТЕУ МАТЕРИАЛДАРЫ МЕН ӘДІСТЕРІ

Зерттеу Қарағанды қаласының «Облыстық клиникалық ауруханасы» КМК ревматология бөлімшесінде стационарлық ем қабылдаған пациенттерге анонимді сауалнама жүргізу арқылы жүргізілді.

Сауалнамада ревматоидты артритпен ауыратын науқастардың мәселелерін шешудегі мейіргердің рөлі туралы ақпарат алу үшін, сондай-ақ ревматоидты артритпен ауыратын науқастардың жалпы жағдайына және жалпы қанағаттану деңгейіне мейіргердің жұмысының әсерін талдау үшін арнайы жасалған 23 сұрақ болды.

Статистикалық талдауға үлесті (р) пайызбен (%), үлестік қатені (mp), 95% сенімділік аралығын (95% CI) анықтау кірді. Орташа айырмашылықтың сенімділігі көрсеткіштер $\alpha = 0,05$ Студенттің t-критерийі бойынша анықталды. Статистикалық өңдеу Microsoft Excel 2016 және STATISTICA бағдарламаларын қолдана отырып жүргізілді.

Қарағанды қаласының «Облыстық клиникалық ауруханасы» КМК ревматология бөлімшесінде стационарлық ем қабылдаған 25 пен 70 жас аралығындағы ерлер мен әйелдер қосу критерийлері болып табылады.

Зерттеуге 37 пациент қатысты, оның 24-і (64,8%) әйелдер, ал ерлер 13 (35,2%), науқастардың орташа жасы 39,5 жасты құрады.

ЗЕРТТЕУ НӘТИЖЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ ТАЛҚЫЛАУ

Біздің зерттеу барысында сауалнамаға қатысқан респонденттердің 27% - ы тас қалаушы, бетоншы, ал электриктер мен кеңсе қызметкерлері сәйкесінше 19% және 18% құрады (сурет 1).

Респонденттердің 83,7% ревматоидты артриттің не екенін біледі, дегенмен сауалнамаға

қатысқан пациенттердің 47% - ы ревматоидты артрит туралы жеткілікті білімі жоқ екенін белгіледі.

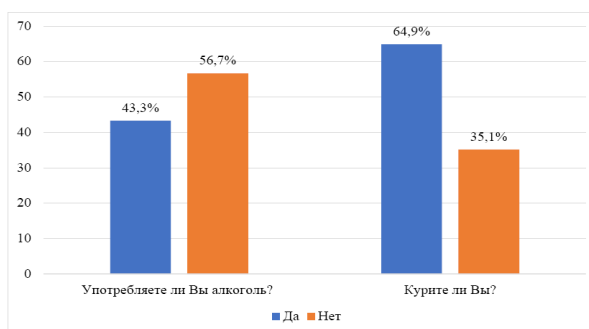
Сурет 1 – Респонденттерді мамандығы бойынша бөлу (%)

Сауалнамаға қатысқан респонденттердің 83,7% - ы ревматоидты артрит туралы бәрін білемін деп жауап берсе де, 62,1% - ы көрсетеді олар диетаны, ревматоидты артрит диетасын білмейді, бірақ респонденттердің 73% - ы күнделікті тұтынылатын тағамдарды пайдалы деп санайды. Айта кету керек, ауызша түрде егжей-тегжейлі сауалнама жүргізгенде, өкінішпен, салауатты өмір салтын ұстанамын деп санайтын адамдар бұл мәселе бойынша кейбір қате түсініктерде өмір сүреді және оларды тексеруге тамақтандыру онша сау емес.

Жартысынан көбі (64,8%) мейірбике ревматоидты артрит кезінде тамақтану ерекшеліктерін түсіндірмеді деп жауап берді. Медбикенің төмен білім беру жұмысы туралы не айтады.

Пациенттердің 43,3% - ы жасырмады алкогольдік ішімдіктерді не ішеді алкогольді ішу қанның қоюлануына ықпал ететініне қарамастан, бұл қабыну процесінің ауырлығының жоғарылауына әкеледі. Алкоголь жұмсақ тіндердің тамақтануын бұзады, сондықтан артроз және оны үнемі ішетін адамдарда асқынулар байсалды өмір салтын ұстанатындарға қарағанда ауыр болады.

Темекі шегу пайдалы әдет емес – бұл бәріне түсінікті. Бірақ ревматоидты артритпен ауыратын адамдар үшін темекі шегу олардың ауруының сөзсіз асқынуы болып табылады. Жиырма жылдық және одан да көп темекі шегушілер үшін артрит алу қаупі 100 пайыз ықтималдыққа жақындайды. Сонымен қатар, темекі артритпен ауыратын науқастардың жүрек жеткіліксіздігі, остеопороз және өкпе аурулары сияқты басқа да жағымсыз ауруларды сезіну қаупін арттырады. Ұзақ және салауатты өмір сүру үшін темекі шегуден бас тарту қажет. Сауалнамаға қатысқан науқастардың 64,9% - ы темекі шегеді деп жауап берді.

Сурет 2 – Науқастардың зиянды әдеттері (%)

ҚОРЫТЫНДЫ

Ауру әдетте 30-50 жас аралығында көрінеді (бірақ ол ертерек немесе кейінірек басталуы мүмкін), ал ерлерде оның пайда болу жиілігі жасына қарай артады. 48% жағдайда сауалнамаға қатысқан науқастар 40-60 жасында буындарда ауырсыну белгілерін байқай бастағанын көрсетті. 62% 10 жылдан астам ревматоидты артрит бойынша диспансерлік есепте.

59,4% жағдайда, олар алған бөлімшедегі мейірбикенің көмегін жақсы бағалады және 72,9% мейірбике ісінің маманының әрекеті олардың жағдайын жақсартуға ықпал етеді деп жауап берді.

ТҰЖЫРЫМДАР

1. Пациенттер өз аурулары туралы жеткілікті хабардар емес, профилактика бойынша одан әрі іс-қимылдың нақты көрінісі жоқ және белгілі бір уақытта, сұрақтар мен мәселелермен жүгінуге болатын нақты жерде буын аурулары бар науқастармен нақты айналысатын медицина қызметкерінің тұрақты сүйемелдеуіне мұқтаж.

2. Мейірбике пациенттің мәселелерін шешуде бас кеңесші және кеңесші болып табылады.

ӘДЕБИЕТ

1 Агалаков В. И., Тавровский В.М., Куковьякин С.А. Автоматизация управления лечебно-диагностическим процессом как элемент повышения качества медицинской помощи. // Вятский медицинский вестник, 2012.-Вып. 2-4.- 14-17 с.

2 Балабанова, Р.М. Книга для больных ревматоидным артритом: руководство-справочник. - М.: Медицина, 2011. -124 -135с.

3 Бебнева, Ю.В. Ревматизм, артрит, артроз: [Текст] диагностика, профилактика, методы лечения / Ю.В. Бебнева. - М.: Мир кн., 2010. -254 с.

4 Вебер В. Р., Чуваков Г. И., Лапотников В. А. Основы сестринского дела // Медицина - Москва, 2013. - 299 с.

5 Внутренние болезни / Под. ред. проф. Г. И. Бурчинского. - 4-е изд., перераб. и доп. - Головное изд-во, 2010. -656 с.

6 Войцехович Б.А. «Общественное здоровье и здравоохранение» // М.,2011.-. 190 - 196 с.

7 Дворецкий Л.И., Кузнецова О.П. «Трудности диагностики у лиц пожилого возраста». Терра архив, 2011.- 254 – 261с.

REFERENCES

- 1 Agalakov V. I., Tavrovckij V.M., Kukovyakin C.A. Avtomatizaciya upravleniya lechebno-diagnosticheskim procesom kak element povysheniya kachestva medicinskoj pomoshchi. // Vyatckij medicinskij vectnik, 2012.-Vyp. 2-4.- 14-17 s.
- 2 Balabanova, R.M. Kniga dlya bol'nyh revmatoidnym artritom: rukovodstvo-cpravochnik. - M.: Medicina, 2011. -124 -135s.
- 3 Bebneva, YU.V. Revmatizm, artrit, artroz: [Tekst] diagnostika, profilaktika, metody lecheniya / YU.V. Bebneva. - M.: Mir kn., 2010. -254 c.
- 4 Veber V. R., CHuvakov G. I., Lapotnikov V. A. Ocnovy cectrinckogo dela // Medicina - Moskva, 2013. - 299 c.
- 5 Vnutrennie bolezni / Pod. red. prof. G. I. Burchinckogo. - 4-e izd., pererab. i dop. - Golovnoe izd-vo, 2010. -656 c.
- 6 Voicekhovich B.A. «Obshchestvennoe zdorov'e i zdavoohranenie» // M.,2011.-. 190 - 196 s.
- 7 Dvoreckij L.I., Kuznecova O.P. «Trudnocti diagnostiki u lic pozhilogo vozrasta». Terra arhiv, 2011.- 254 – 261s.

Поступила 24.11.2021

E. R. Gazizova¹, M. A. Seitbayeva¹, M. S. Amirbekova¹, T. T. Kispayeva¹

THE ROLE OF NURSING STAFF IN ACCOMPANYING RHEUMATOLOGICAL PATIENTS

¹School of Nursing Education of Karaganda Medical University (Karaganda, Kazakhstan)

The article discusses the issues of the implementation of the work of nursing staff, solutions and therapeutic measures for patients with rheumatoid arthritis, provides information on the component level of relatives for the care of patients with rheumatoid arthritis.

Key words: rheumatoid arthritis, the role of nursing staff.

Э. Р. Газизова¹, М. А. Сейтбаева¹, М. С. Амирбекова¹, Т. Т. Киспаева¹

РОЛЬ СЕСТРИНСКОГО ПЕРСОНАЛА В СОПРОВОЖДЕНИИ РЕВМАТОЛОГИЧЕСКИХ ПАЦИЕНТОВ

¹Школа сестринского образования Медицинского университета Караганды (Караганда, Казахстан)

В статье рассматриваются вопросы осуществления работы сестринского персонала, решения и лечебные мероприятия больных ревматоидным артритом, представлена информация о компонентном уровне близких по уходу за больным ревматоидным артритом.

Ключевые слова: ревматоидный артрит, роль сестринского персонала